

مدیر مسئول:

■ محمدامین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیرمسئول:

■ مسعود فروغی

سر‌دبیر:

■ محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

■ ۰۲۱) ۶۲۹۹۹۴۹۵

کدپستی:

■ ۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶

چاپ:

■ چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

■ خیابان حافظ،پلین‌تر از جمهوری

■ روی‌مروی ساختمان‌بورس

■ ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

مهدی عبداللّهی دبیر گروه اقتصاد

روز گذشته با انتشار خبر سرمایه‌گذاری ۶۴ هزار میلیارد تومانی در شبکه ریلی کشور، یک بمب خبری همه چیز را به حاشیه برد. بمب خبری این بود که از دو شرکتی که قرار است سرمایه‌گذاری ۶۴همتی در حوزه ریلی انجام دهند، یکی از شرکت‌ها با سرمایه‌گذاری ۶۱ همتی، متناسب به گره و سرمایه‌گذاری بایک زنجانی است.

انتشار این خبر واکنش‌های گسترده‌ای را به همراه داشت. بعضی از رسانه‌ها از جذب رقم قابل توجهی سرمایه‌گذاری در حوزه ریلی استقبال کردند، اما برخی رسانه‌ها و چهره‌های رسانه‌ای نیز با انتقاد شدید به کنایه پیوند دولت پزشکیان با یک فرد دارای سابقه عجیب و غریب را تیریک گفتند. فارغ از مباحث جناحی و حزبی شاید تاکنون کمتر فردی با سوابق بایک زنجانی وجود داشته که ثروتمند شدنش، زندان رفتش و بازگشت مجددش این قدر مرموز باشد. برخی‌ها بازگشت مجدد زنجانی را نیاز کشور به وی برای فروش نفت می‌دانند، اما قوه قضائیه در گزارش‌های سال گذشته به‌وضوح توضیح داد که بایک زنجانی همه بدهی‌های خود به دولت را پس داده و مشمول عفو شده است.

چرا بایک زندان رفت؟

۹ دی‌ماه سال ۱۳۹۲ خبر مهمی از مبارزه دولت و قوه قضائیه با یک فساد بزرگ در رسانه‌های کشور منتشر شد. «بایک زنجانی دستگیر شد»، این خبری بود که رسانه‌های کشور به نقل از مسئولان قوه قضائیه منتشر کردند.

مسئولان قوه قضائیه دلیل این بازداشت را پرونده بدهی هنگفت زنجانی به وزارت نفت با ادعای تحریم و جعل گواهی بانک مرکزی تاجیکستان عنوان کردند.

۳دی ۱۳۹۲ تعداد ۱۲ نفر از نمایندگان سرشناس مجلس شورای اسلامی در نامه‌ای خطاب به سران سه قوه، خواستار برخورد با پرونده فساد مالی بایک زنجانی شدند.

همان روزها روابط عمومی بانک مرکزی با اعلام اینکه بایک زنجانی تاکنون هیچ گونه وجهی را به حساب بانک مرکزی واریز نکرده است، ادعای وی مبنی بر اینکه بدهی خود با بانک مرکزی را تسویه کرده را تکذیب کرد.

۷ دی‌ماه ۱۳۹۲ حسن روحانی، رئیس‌جمهور وقت کشور مان طی نامه‌ای به اسحاق جهانگیری از معاون اول خود خواست اقدامات لازم برای شناسایی و مجازات کسانی که با تبانی و سوء استفاده از امتیازات خاص، زمینه و پژه‌خواری و درآمدهای غیر موجه فراهم کرده‌اند را انجام داده و گزارش مربوطه را ظرف یک‌ماه به رئیس‌جمهور ارائه دهد. ۸ دی ۱۳۹۲ سیدسعید حیدری، عضو کمیسیون انرژی مجلس نیز در این خصوص اظهار داشت: «اسندی که بایک زنجانی مبنی بر پرداخت بدهی خود به وزارت نفت به کمیسیون اصل ۹۰ ارائه کرده، جعلی است.» به گفته وی، این سند و گواهی که از بانک مرکزی تاجیکستان صادر شده، جعلی بوده است. گفته می‌شود بایک زنجانی برای همین سند جعلی یک میلیون دلار پرداخت کرده است.

۲۱ مرداد ۱۳۹۳، بیژن زنگنه، وزیر وقت نفت گفت: «دو میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلار در دولت قبل با امضای چند وزیر و رئیس کل بانک مرکزی به حساب بانک جعلی بایک زنجانی در تاجیکستان واریز شد و کلاً از بین رفت.» زنگنه گفت: «نامبرده بانکی در تاجیکستان و سپس مالزی درست کرده بود که معلوم نشد چیست و چرا چنین ریسک بزرگی کرده‌اند. وزیر نفت، بخش عمده این بدهی را مربوط به نفت خامی دانست که به او داده بودند تا آن را در خارج بفروشد اما هرگز پول آن به حساب دولت واریز نشده است.»

۸ آذر ۱۳۹۴ زنگنه با اشاره به ادعای بایک زنجانی مبنی بر اینکه در دوره تحریم به کشور خدمت کرد، گفت: «این در حالی است که تحریم‌ها را به نفع خود دور زد و ۲٫۷ میلیارد دلار پول مردم را خورده است و نمی‌دهد.»

۲۷ دی ۱۳۹۳ یعنی یک‌سال پس از بازداشت بایک زنجانی، اسحاق جهانگیری گفت: «دو میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلاری که در اختیار این فرد قرار گرفته، به صورت در آمد نفتی یا پول نقد بوده است. اگر این پول به کشور باز نگردد روسیه‌ای آن برای کشور باقی خواهد ماند.» جهانگیری افزود: «در حال حاضر این فرد یک سال در بازداشت بوده اما هنوز هیچ دارایی و پولی بازگردانده نشده است و وی مختصر دارایی بیشتر ندارد.»

حکم اعدامی که لغوشد

۱۶ اسفند ۱۳۹۴ محسنی اژهای، سخنگوی وقت قوه قضائیه در نشست خبری خود گفت: «حکم بایک زنجانی دو متهم دیگر این پرونده که در دادگاه بدوی محاکمه شدند، صادر شده است.» وی بیان کرد: «دادگاه بدوی این سه متهم را مفسد فی الارض تشخیص داده و به اعدام محکوم کرده است.» وی ادامه داد: «دادگاه علاوه بر اعدام، متهمان را به رد مال شاک و شرکت ملی نفت ایران و جزای نقدی یک چهارم پولشویی محکوم کرده است.»

۱۳ آذر ۱۳۹۵ غلامرضا انصاری، معاون نظارت و بازرسی دیوان عالی کشور گفت که «حکم اعدام بایک زنجانی توسط دیوان عالی کشور تأیید شده است.» وی خاطر نشان کرد: «حکم اعدام دو متهم دیگر پرونده موسوم به فساد نفتی – مهدی شمس و حمید فلاح‌روی – نقض شد و به شعبه هم‌عرض ارسال خواهد شد.»

۳۰ بهمن ماه ۱۴۰۲، محسنی اژهای، رئیس قوه قضائیه طی سخنانی در نشست شورای عالی قوه قضائیه، خبر مهمی را بیان کرد. وی گفت: «در نتیجه تلاش‌های همه‌جهدی‌های ذی‌ربط، اموال بایک زنجانی در خارج از کشور شناسایی و به تهران منتقل شد.»

اول اسفندماه سال ۱۴۰۲ محمدرضا فرزین، رئیس کل بانک مرکزی گفت: «پیرو مصاحبه رئیس قوه قضائیه، تأکید می‌گردد که اموال بازگردانده شده این فرد، دارایی‌های ارزی است و تماماً به خزانه بانک مرکزی منتقل شد.»

۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۳ قوه قضائیه گزارشی از وضعیت پرونده بایک زنجانی منتشر کرد. در این گزارش آمده است:

«پس از بررسی گزارش‌های واصله و انجام تحقیقات مقدماتی، دی‌ماه سال ۱۳۹۳، قرار مجرمیت بایک زنجانی صادر شد و کیفرخواست ۲۳۷ صفحه‌ای برای متهم صادر شد. پس از صدور کیفرخواست، پرونده جهت بررسی و صدور حکم به دادگاه انقلاب اسلامی ارجاع شد. اتهام‌های بایک زنجانی بر اساس کیفرخواست صادره: افساد فی الارض

از طریق اختلال در نظام اقتصادی با رهبری شبکه سازمان یافته، استفاده از سند مجهول، پولشویی کلان و عمدۀ با علم به مؤثر بودن ضربه زدن به نظام اقتصادی کشور، کلاهبرداری گسترده از چند بانک و وزارت نفت، جعل ۲۴ فقره اسناد بانکی و پولشویی به مبلغ ۱ میلیارد و ۹۶۷ میلیون و ۵۰۰ هزار یورو و نشر اکاذیب بود.»

در این گزارش آمده است: «اسفندماه ۱۳۹۴ حکم بایک زنجانی مبنی بر محکومیت وی به اعدام، رد مال به شاک (شرکت ملی نفت ایران) و جزای نقدی معادل یک چهارم مبلغ پولشویی، صادر شد.» نهایتاً در آذرماه ۱۳۹۵ حکم اعدام بایک زنجانی از سوی دیوان عالی کشور تأیید شد، البته با این قید که اگر محکوم علیه، کلیه اموال را مسترد کرده و خسارات را جبران کند، می‌تواند از ارفاقات قانونی ذیل ماده ۱۱۴ قانون مجازات اسلامی بهره‌مند شود. در گزارش قوه قضائیه درخصوص اینکه چرا حکم اعدام بایک زنجانی تغییر کرد، آمده است: «دلیل این موضوع، حکم سال ۱۳۹۵ دیوان عالی کشور است که در آن آمده اگر محکوم علیه، کلیه اموال را مسترد کرده و خسارات را جبران کند، می‌تواند از ارفاقات قانونی برخوردار شود. به همین دلیل، از آنجا که استرداد اموال و بدهی‌های بایک زنجانی به قیمت ارزی و حتی بیش از میزان مبلغ محکومیت بدهی وی بود، همین امر موجب شد حکم اعدام او مشمول استفاده از ارفاقات قانونی موضوع ماده ۱۱۴ قانون مجازات اسلامی شود.»

بازگشت بایک

۹ دی ماه ۱۴۰۳ رسول کوهپایه‌زاده، وکیل بایک زنجانی با گذاشتن عکسی از بایک زنجانی در صفحه شخصی اینستاگرام خود تلویحا از آزادی موکلش خبر داد. این موضوع با واکنش اصغر جهانگیر، سخنگوی قوه قضائیه همراه شد و او در پاسخ به سوالاتی درباره اینکه آیا آزادی بایک زنجانی صحت دارد، گفت: «در خصوص آزادی بایک زنجانی بر با بررسی انجام‌شده او آزاد نشده، در مرخصی هم به سر نمی‌برد و موضوعات مطرح و حسن در خصوص آزادی و مرخصی و بیرون بودن ایشان، مورد تأیید ما نیست.»

اما ۴ بهمن ۱۴۰۳ حساب کاربری بایک زنجانی با انتشار یک استوری در تلگرام و ایکس، بار دیگر خبرساز شد. این استوری دربردارنده تصویری از یک هواپیماست که روی آن نام «دات وان» نوشته شده و در توضیح آن آمده است: «به زودی، هواپیمایی دات وان، صنعت هوایی کشور را تغییر خواهیم داد.»

در ماه‌های اخیر هر از چندگاهی اخباری از فعالیت‌های بایک زنجانی به ویژه در حساب کاربری منتسب به وی در ایکس (توییتر سابق)

«فرهیختگان» به بهانهٔ ظهور و بروز اقتصادی دوبارهٔ زنجانی یک پروندهٔ ۱۴ ساله را بازخوانی می‌کند

معمای آقای ب.ز

منتشر می‌شد. در تازه‌ترین خبر منتشرشده از سوی بایک زنجانی، سرمایه‌گذار جنجالی ایرانی، او از برنامه‌های گسترده خود برای توسعه ناوگان حمل و نقل کشور خبر داده است.

زنجانی در صفحه شخصی خود در شبکه ایکس نوشته ۳۲ فروند هواپیمای مسافربری متعلق به شرکت دات وان ایر به زودی در آسمان ایران به پرواز درمی‌آیند. علاوه بر این، هزاران دستگاه کشنده و تریلی تحت برند دات وان سیر برای حمل سوخت و کالا، ۵۰ هزار تاکسی برقی در شهرهای مختلف کشور و صدها واگن قطار در خطوط ریلی ایران به کار گرفته خواهند شد.

اما این خبرها گرچه چندان باورپذیر نبود؛ سرانجام روز گذشته آیین سرمایه‌گذاری در صنعت حمل و نقل ریلی، با حضور وزیر راه و شهرسازی، مسئولانی از وزارت نفت، سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و فعالان حوزه ریلی، به‌منظور امضای دو تفاهم‌نامه سرمایه‌گذاری برگزار شد.

در این مراسم، مطابق تفاهم‌نامه تنظیمی با شرکت قطارهای آوان ریل، سر مایه‌گذاری به ارزش ۶۱ هزار میلیارد تومان برای خرید و تولید ۳۰۰ دستگاه واگن مسافری خودکشش دیزلی، ۵۰۰ دستگاه لکوموتیو باری و ۶۰۰ دستگاه واگن باری مخزن دار به امضا رسید.

همچنین مطابق تفاهم‌نامه تنظیمی با شرکت کشت و صنعت افق هشتگرد، سرمایه‌گذاری به ارزش ۳۰۰۰ میلیارد تومان برای خرید و تولید ۶۵۰ دستگاه انواع واگن باری از نوع فله‌بر مخصوص حمل غلات با ظرفیت تولید داخل و مشارکت سازنده‌های داخلی و دانش فنی نیز میان طرفین منعقد شد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد شرکت آوان ریل، از زیر مجموعه‌های هلدینگ «دات وان» است که به بایک زنجانی منتسب است. در همین زمینه مدیرعامل شرکت آوان ریل در حاشیه این مراسم درباره ترکیب سهامداری هلدینگ «دات وان» گفت: «عمده سرمایه‌گذاری‌ها توسط یک سرمایه‌گذار خارجی انجام شده که به عنوان سهامدار اصلی شناخته می‌شود، اما به دلیل محرمانگی، اطلاعات بیشتری در این خصوص قابل ارائه نیست.»

او همچنین تأکید کرد که بایک زنجانی سهامدار یا مدیرعامل این هلدینگ نیست و تنها به عنوان پشتیبان از پروژه‌ها حمایت کرده است. مدیرعامل شرکت آوان ریل با اشاره به سخنان رئیس قوه قضائیه در اسفند سال گذشته گفت: «بر اساس اعلام رسمی، زنجانی تمامی بدهی‌های خود را پرداخت کرده و حتی از دولت طلبکار است. او افزود تاکنون زنجانی را از نزدیک ندیده‌اند.»

پس از اعلام این خبر، صفحه منتسب به بایک زنجانی در شبکه ایکس نوشت: «بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در تاریخ راه‌آهن ایران؛ اقتصاد کشور را به ریل خواهیم انداخت؛ سالی که قدرت اقتصادی جایگزین قدرت سیاسی خواهد شد.»

شروع طوفانی ۲۵۵ شرکت جدید؟

از زندگی بایک زنجانی دو روایت وجود دارد. وی در گفت‌وگو با هفته‌نامه «آسمان» می‌گوید نقطه‌مطف زندگی‌اش رانندگی برای محسن نوربخش، رئیس وقت بانک مرکزی بوده است. وی می‌گوید در دوره محسن نوربخش به عنوان راننده به بانک مرکزی فرستاده می‌شود. وی مدعی شده در آنجا غیر از رانندگی کار ثبت نامه‌ها را هم برعهده می‌گیرد. همچنین می‌گوید از سوی بانک مرکزی مامور توزیع ارز در بازار نیز شده است. درنهایت مدعی می‌شود به واسطه آشنایی با مرحوم نوربخش، از توزیع ارز در بازار کار مزدی ۱۷ میلیون تومانی به دست آورده است. برای درشتی این رقم کافی است بدانیم در آن سال‌ها قیمت یک متر آبارتمان در تهران به طور متوسط حداکثر ۱۷۰ هزار تومان بوده است. آقای میلیاردر می‌گوید با این پول در خیابان میرداماد یک دفتر خریده است. روایت بایک زنجانی در مورد چگونگی مییارد شدنش، توسط مسئولان وقت بانک مرکزی تأیید نشده است. یزدان‌پناه، رئیس دفتر دکتر نوربخش با صراحت می‌گوید نوربخش هیچ‌گاه راننده‌ای به‌نام بایک زنجانی نداشت است. حسن معتمدی، مدیر سیاست‌ها و مقررات ارزی نیز می‌گوید: «راننده رئیس کل بانک هیچ‌گاه سرباز نبوده است.» محمدرضا شجاع‌الدینی، معاون اداری و مالی پیشین بانک مرکزی نیز بیان کرده براساس استعلام از معاونت مالی و اداری، بایک زنجانی هیچ‌گونه سابقه‌ای در کارگزینی بانک مرکزی نداشته است. بر این اساس، در اغلب روایت‌ها، ثروتمند شدن بایک زنجانی مرتبط با استفاده از رانت نفتی در دولت احمدی‌نژاد ذکر شده است.

۴ دی ۱۳۹۱ بایک زنجانی که توسط اتحادیه اروپا به نقض تحریم‌ها علیه ایران متهم شده بود، در گفت‌وگو با رویترز با تکذیب این اتهام

گفت: «۶۴ یا ۶۵ شرکت در گروه من در صنایعی مانند لوازم آرایشی، مواد غذایی، نفت و هواپیمایی فعالیت می‌کنند. من تنها تجارت شخصی خود را انجام می‌دهم و هیچ تخلفی نکرده‌ام.» در برخی از گزارش‌ها از ثروت افسانه‌ای وی نام برده می‌شود اما حالا از آن دارایی‌ها خبری نیست و ظاهراً باید شرکت‌های جدیدی که تحت عنوان «گروه بین‌المللی وان» از آن‌ها نام برده می‌شود را متعلق به بایک زنجانی بدانیم. با وجود تکذیب ارتباط شرکت آوان ریل با مجموعه‌های تحت مدیریت بایک زنجانی از سوی مدیرعامل این شرکت، اما پلتفرم رسمیو (Rasmio) که مرجع تحلیل ارتباط کسب‌وکارها در ایران بوده، با انتشار گرافی از ارتباطات شرکت‌های گروه دات‌وان با شرکت آوان ریل، در شبکه ایکس نوشت: «شرکت گروه بین‌المللی توسعه مالی و اقتصادی آوان با نام تجاری دات‌وان در سال ۱۴۰۳ تأسیس شده و به عنوان یک شرکت سهامی خاص مشغول به فعالیت است. بایک زنجانی از تاریخ ۱۴۰۳ تا ۱۴۰۵ به عنوان مدیرعامل این شرکت منصوب شده است.»

نگاهی به گراف منتشرشده از سوی پلتفرم رسمیو نشان می‌دهد تعداد ۲۴ شرکت و یک خیریه به عنوان زیر مجموعه گروه بین‌المللی وان درج شده و نام بایک زنجانی نیز به عنوان مدیرعامل این گروه آمده است. البته در وب‌سایت «گروه بین‌المللی وان» به نام ۱۳ شرکت زیر مجموعه این گروه اشاره شده است. این شرکت‌ها عبارتند از: ۱- شرکت هواپیمایی دات‌وان ایر، ۲- شرکت بین‌المللی آوان سیر، ۳- شرکت آوان تهاتر، ۴- شرکت تجارت الکترونیک پیششاز سیمرغ، ۵- شرکت آوان لحظه‌نگار، ۶- بیت‌بانک (صرافی ارز دیجیتال)، ۷- شرکت قطارهای آوان ریل، ۸- صرافای آوان، ۹- شرکت واسپاری آوان (خدمات لیز ینگ خودرو)، ۱۰- شرکت مجری ارتباطات (MVNO) در حوزه شبکه‌های اپراتورهای تلفن همراه، ۱۱- شرکت بیت راهبرد کیش (فناوری اطلاعات)، ۱۲-

شرکت توسعه بازگانی آوان بین‌الملل و ۱۳- شرکت دات‌وان دیتا.

شرکت توسعه بازگانی آوان بین‌الملل و ۱۳- شرکت دات‌وان دیتا.

چالش‌های تحریمی به فرصت‌های اقتصادی است. این همکاری برای هر دو کشور دستاوردهای قابل توجهی به همراه داشته است. چین که در پی جنگ تجاری بخشی از بازار خود در آمریکا را از دست داده بود، بازار جدیدی در ایران ایجاد کرده و به منابع انرژی پایدار دست یافته است.

ایران نیز با بهره‌گیری از این فرصت، توانسته با دور زدن تحریم‌های بین‌المللی، نفت و گاز خود را به بازارهای جهانی عرضه کند. این شرایط نشان‌دهنده آن است که جنگ تجاری آمریکا و چین، به‌رغم چالش‌های جهانی، بستری برای تقویت جایگاه ایران در اقتصاد بین‌الملل فراهم کرده است.

بااین حال این فرصت‌ها خالی از چالش نیست. ایالات متحده با هدف کاهش صادرات نفت ایران، سیاست‌های سختگیرانه‌تری را دنبال می‌کند و قصد دارد صادرات نفت ایران را ۱۰ تا درصد نسبت به سطح کنونی کاهش دهد. در این راستا، تحریم‌های جدیدی علیه نهادهای صادرکننده نفت ایران وضع شده است. این اقدامات، موانع جدی پیش روی ایران قرار داده و نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و اتخاذ راهبردهای هوشمندانه برای مقابله با آن‌ها است. ایران باید با تقویت زیرساخت‌های صادراتی، تنوع بخشی به شرکای تجاری و استفاده از ظرفیت‌های دیپلماسی اقتصادی، از فرصت‌های موجود حداکثر بهره را ببرد و درعین حال، خود را در برابر فشارهای خارجی مصون نگه دارد.